

Francesc Xavier Serra Barrecheuren, a proposta del seu dietari

CARLES SÀIZ I XIQUE
Historiador

El Dr. Marià Serra i Font va morir pel setembre de 1926 tot i que deixà de redactar les notícies del seu dietari el mes de maig. Des de llavors, el seu fill, Francesc Xavier va ser l'encarregat de continuar la redacció d'un nou dietari que aplegà però, únicament, els anys 1926 i 1927. Aquest document, fins avui innèdit, ens serveix de base per endinsar-nos en la vida d'aquest personatge.

Francesc Xavier Serra va ser el primer fill del Dr. Marià Serra i Font i de Concepció Barrecheuren Serra. Va néixer a Canet de Mar, el 6 d'agost de 1891. El nen va ser batejat amb els noms de Francisco Xavier, Manel i Salvador a la parròquia de Sant Pere i Sant Pau de Canet i van ser padrins l'avi patern, el Dr. Francesc Xavier Serra Clausell, i l'àvia materna, Concepció Serra Clausell. Cal tenir present que el Dr. Marià Serra es casà amb la seva cosina germana i per tant, els avis eren, com podem comprovar, germans.

Francesc Xavier Serra Barrecheuren, com a primogènit d'una família benestant provinent de la burgesia terratinent del poble, va tenir una infància planera si bé, a mesura que assolí l'adolescència, va començar a tenir problemes de vista, provocats per la consanguinitat familiar. No va ser un cas aïllat, totes les germanes van tenir aquesta patologia i, arran d'aquesta deficiència, de ben segur que Francesc Xavier no va cursar medicina. Marià Serra va matricular el seu fill a la Reial Escola d'Avicultura d'Arenys de Mar, que dirigia el seu company catalanista Salvador Castelló i Carreras, per tal

que, en un futur, el jove Francesc Xavier pogués dirigir totes les propietats agràries de la família. Pel juliol de 1906 el jove Francesc Xavier va obtenir el títol d'avicultor si bé podem dir que no n'exercí mai atès que amb els anys es va decantar per fer de delegat local de la primera entitat bancària que s'endegà a Canet, «Banca A. Vives», dedicada a borsa, de negociació de valors i girs.

Un actiu de l'associacionisme benèfic i religiós

De fet, la seva vinculació amb el món bancari venia de molt abans. Com a membre de la secció de Joves de la Congregació Mariana de Canet, va entrar en contacte amb el món bancari amb la creació, a Canet, de la Caixa del Poble, a mitjans anys 10.

La Caixa del Poble era un projecte ideat pel Dr. Mariano. L'entitat es plantejava com una sucursal de la Caixa d'Estalvis i Pensions per a la Vellesa de Barcelona. Francesc Xavier Serra en va ser vocal de la junta, en representació de la Congregació Mariana i acudia cada cap de setmana a una casa del Torrent de Lledoners a fer les

operacions. De fet, Francesc Xavier Serra serà un gran actiu de la Congregació Mariana de Joves de Canet, entitat catòlica que tenia com a finalitat educar la joventut perquè adquirís tot un seguit de valors cristians i ètics que els servissin de marc referencial en la seva vida diària. El trobarem representant el col·lectiu en trobades provincials i fins i tot, va ser un dels màxims impulsors del diari catòlic *La Vall de Canet*, juntament amb Salvador Dotras Fors, Agustí Chincilla, Carles Móra, Josep Mèliz, Santiago Masvidal, o la mestra Dolors Viñes i Vendrell, amb qui es casaria l'any 1923. També formà part i impulsà, a nivell local, els Pomells de Joventut, per l'amistat amb Folch i Torres i organitzà diferents actes culturals a la població, molt en línia als que organitzava el Patronat de Cultura de Canet.

Va ser també membre del Centre Catòlic Renaixement, de la Junta de Sanitat Local i també de la junta directiva de la Germandat per a Invàlids del Treball, entitat que, recordem, havia estat fundada pel Dr. Marià Serra l'any 1892.

Malgrat no tenir formació d'home de lletres, Francesc Xavier Serra va ser un home culte i dotat per l'escriptura.

Als anys 20 va col·laborar amb Mossèn Alcover en el seu *Diccionari Català-Valencià-Balear* i va guanyar, als anys 30, un premi amb una *Història del Santuari de la Misericòrdia*, que si bé part de la documentació havia estat recollida pel Dr. Mariano, l'estructuració i redacció era de Francesc Xavier.

Catalanisme i política

Tot semblava indicar que Francesc Xavier Serra no seguiria les passes polítiques del seu pare i es decantaria per la vessant cultural i associativa però la crisi entre Marià Serra i alguns catalanistes de Canet a partir de 1916, quan aquest deixà l'alcaldia de Canet, possiblement fos la causa principal per la qual el jove Francesc Xavier decidí apostar per la política.

Salvador Busquets encarnava la facció contrària al Dr. Marià Serra dins el catalanisme conservador i es va fer amb el control de la Lliga Regionalista a partir de la marxa del metge. És per això que els Serra establiren una pugna contra l'Ajuntament de Salvador Busquets a través de *La Costa de Llevant*,

que va anar degradant la imatge de l'alcalde. Es tractava, doncs, de recuperar el control del partit i Marià Serra va empènyer al seu fill a presentar-se a les eleccions municipals, però com a independent, per tenir presència a l'Ajuntament i condicionar qualsevol decisió. Ara bé, la desfeta de la Lliga l'any 1919 a les eleccions municipals va ser tal que no condicionà res ja que els catalanistes conservadors de Canet es quedaren únicament amb un regidor, Josep Fors Vidal, que a més a més, passaria a mitjans anys 20 a Acció Catalana.

Amb aquella desfeta, Francesc Xavier Serra esdevindria, per tant, amb el temps, l'home fort de la Lliga. Es tornà a presentar a les eleccions municipals de l'any 1922, també com a independent, assolint novament l'acta de regidor fins a l'arribada dels ajuntaments primoriveristes.

Durant el trienni com a regidor entre 1920 i 1923 per la minoria Francesc Xavier Serra va anar acostant posicions amb Josep Fors Vidal i van treballar plegats des de l'oposició per frenar les accions

dels monàrquics de Canet. Val a dir que ambdós homes posseïen una capacitat oratòria destacadíssima i entre d'altres temes, cal destacar la bona campanya de defensa de les torres de guaita contra les intencions de l'ajuntament d'enderrocar-les.

Per l'octubre de 1923, un Reial Decret del Director Militar suprimia tots els ajuntaments i quedaven substituïts per vocals associats que formaven una junta municipal. A Canet de Mar s'escolliren d'entre els màxims contribuents monàrquics del poble, molts d'ells del Circulo de Contribuyentes de la població, -adherits a la Unió Monàrquica Nacional- però, a partir de 1924 gairebé tots prengueren part per la Unió Patriòtica, el partit fundat per Primo de Rivera, ja que militar a UP representava aprofitar un espai que oferia possibilitats de promoció per ocupar els nombrosos càrrecs polítics. Josep García Soler, exalcalde de l'antic partit Conservador de la població, -amb qui Marià Serra havia tingut tantes pugnes i fins i tot afers judicials- va ser nomenat delegat de la Unió Patriòtica a Canet de Mar i Joan Alegret Móra, cap del sometent, el teòric braç paramilitar del partit.

El seu Dietari de la Vila

Francesc Xavier Serra va escriure el seu dietari durant aquest període del directori de Primo de Rivera. El seu pare, va morir pel setembre de 1926 però des d'inicis d'any ja no va escriure pràcticament res al dietari. De fet, de l'any 1926 hi ha dues anotacions, del mes d'abril i del mes de maig. I és a partir d'aquest moment quan ens comencen a aparèixer, de la mà de Francesc Xavier, les anotacions sobre la malaltia del vell metge de Canet, les crisi i recaigudes fins a la seva mort. Francesc Xavier deia, a tall introductori al nou dietari que «jo li prometí que el continuaria. Així es que si no hagués tingut intenció com jo tenia de fer-ho abans d'aquest encàrrec, perquè també sóc un enamorat de la meua vila, raconet predilecte de la meua estimadíssima Pàtria Catalana, les

Dietari de la Vila de Canet

Llibre segon

*Escrit per Francesc X. Serra i Barre-
chegueres fill del cronista del llibre pri-
mer d'aquest dietari i com ell natural
i net de la vila*

Prefaci del llibre segon

*J'ari prou. Diré la darrera plana del
llibre anterior, plana que el cronista tenia*

Primera plana del Dietari de la Vila manuscrit per Francesc Xavier Serra

comandes del meu pare moridor haurien estat prou i molt perquè jo començ. Es una part de la crònica de Canet».

En el *Dietari de la Vila*, s'hi recullen els principals fets que vol destacar el cronista entre 1926 i 1927 però per sobre de tot, s'hi palesa la devoció catòlica de Francesc Xavier, amb escriu. Des de la vinguda del bisbe, a ressenyar les diferents festes religioses, els diferents romiatges de pelegrins, els actes litúrgics o la vinguda de Mn. Josep Comerma i del canvi que va fer la vida religiosa de Canet, són àmpliament escrits en el plec de papers. Ens parla també de les festes majors de Canet, també hi trobarem detallats els diferents fenòmens meteorològics singulars —que tant insistia en descriure el Dr. Mariano— com la nevada o la ventada del desembre de 1926, que va abatre la monumental creu de Pedracastell —i que va fer necessària la seva reconstrucció— o bé els dos terratrèmols del març de 1927, la intensitat dels quals van esquerdar moltes cases. I d'obres, com el nou camí del cementiri.

Tal vegada la part més important del dietari, que aplega no encara un centenar de pàgines, a quartilla, en paper reutilitzat, —tal i com feia el seu pare— són els comentaris al règim del moment. De l'acte d'homenatge a Mn. Tarré, que fou censurat pel governador civil i per l'alcalde Vidal, d'aquest darrer en diu «home que no amaga la seva antipatia a tot el que té color catalanista». També critica la poca utilització del català en la vida pública. Si bé cal entendre que el règim ho prohibia, molts càrrecs primoriveristes encara l'utilitzaven, per costum i fins i tot, alguns per sentiment catalanista. Per exemple, explica la vinguda del general Primo de Rivera a Arenys, en un acte polític dels «amics del govern actual» i de l'anada del bisbe de Girona, Josep Vila i Martínez, que diu que «té més facilitat pel castellà» que no pas pel «català en la forma dialectal d'aquella terra» referint-se a València. I pel que fa a la inauguració del nou camí del cementiri, Serra ens deixa escrit en el dietari que en els parlaments l'alcalde ho va fer en castellà

mentre que el rector Comerma —un autètic home culte que havia publicat fins i tot una primera història de la literatura catalana— i el jutge ho van fer en català.

També ens apunta els actes de commemoració del 25è aniversari del regant d'Alfons XIII i de la benedicció de la bandera del sometent, comentant que «el sometent ara va prenent un marcat caire polític degut a la militarització que el govern li ha donat, de manera que si bé hi ha elements que en formen part ingènuament, els que el manen el fan servir per manifestacions que fan ferum d'afecte a la dictadura i a tot el que ella defensa. És per això que la vella institució ha perdut simpatia dels que som desafectes al règim imperant». També apunta la indiferència de la gent de Canet respecte al final de la guerra del Marroc. Si bé a Canet es van fer sardanes, l'ofici es va fer en sufragi dels soldats morts i es va organitzar un dinar pels canetencs que van lluitar a la guerra des de 1909, «dels convidats no n'hi ha assistit la meitat» i afegia que «són festes que el poble no les sent».

A finals de 1927 la informació sobre la reconstrucció de la Creu de Pedracastell s'estén. «La comissió seguí la Vila i les cases de estiuajants i es recollí una bona suma que amb la quantitat de 1000 pessetes que dóna l'Ajuntament i els comptes que féu fer l'arquitecte S. Pere Domènech i Roura es pogui arribar a fer una creu de pedra igual del tot a la caiguda». Tant és així que el 30 d'octubre de 1927 ja es va poder beneir el nou monument. Serra ens deixà escrit en el seu dietari l'emoció dient que «el moment per mi fou impressionant» i en agraïment, la família Serra va cedir quatre-cents metres quadrats i el camí que anava des de la riera Buscarons, passant per l'Aubó amb la condició de que si mai tornés a caure la creu l'Ajuntament estaria obligat a reposar-la.

Malauradament, poc després de la reconstrucció de la Creu de Pedracastell, Francesc Xavier Serra va deixar d'escriure el Dietari. I dic malauradament perquè és a partir de 1928 quan el directori militar de Primo de Rivera va començar a fer aigües, va donar pas, mesos després, a la *Dictablanda* i aquesta a la Segona República fins a l'esclat de la Guerra Civil.

Sense restar cap importància al document, que en té, si Francesc Xavier Serra hagués continuat el seu *Dietari de la Vila*, haguéssim pogut comptar amb un testimoniatge de primera mà, viscut amb molta intensitat i que, per la seva excepcionalitat, paga la pena que comentem l'actuació política de Francesc Xavier Serra, durant la Segona República.

L'acció de Francesc X. Serra durant la Segona República

Desconeixem amb seguretat quins motius va tenir Francesc X. Serra per deixar d'escriure el Dietari. Tal vegada va seguir escrivint-lo i no s'ha conservat els textos. El que és clar és que a partir de 1928 Francesc X. Serra, talment com tots els polítics, ja intuïa la crisi del directori que encara tingué però dos anys d'agonia. És per això que

Francesc Xavier Serra es va anar fent amb el control de la Lliga Regionalista a Canet i, conscient que quan el règim caigués tots els líders d'abans del directori sortien d'una mateixa línia, Serra de ben segur ja preparava l'escenari i possiblement no va tenir tant de temps per dedicar-se a escriure el dietari del seu pare.

A partir de 1928 hi ha una certa permissivitat del directori. En el fons però, aquesta tolerància no era res més que una mesura que prenia un govern en crisi per oblidar els fets més cruentos de la Dictadura. I fruit d'aquestes proclames es van anar legalitzant els partits i algunes organitzacions sindicals que fins el moment havien estat prohibides. D'altra banda, el govern va donar la possibilitat de retornar a l'ajuntament els antics regidors d'abans de la Dictadura de Primo de Rivera a fi de procurar democratitzar les institucions municipals i provincials, si bé, en el cas de Canet, no es va fer efectiu i dels tres regidors que hi havia a la minoria només Josep Fors Vidal es va incorporar obligat —per ser un dels majors contribuents de la població— el 23 de febrer de 1930 com a tinent d'alcalde i vocal del Patronat de Cultura. I és que amb la dimissió de Primo de Rivera i l'inici de la Dictablanda de Berenguer i d'Aznar es va iniciar el camí cap a la transició. Arran d'això, per l'agost de 1930 les esquerres catalanes van fundar l'Associació Bloc Català Republicà. El Bloc Català Republicà el formaven els catalanistes d'esquerra i el 1931 es federarà al recent constituït partit d'ERC.

També els catalanistes conservadors de Canet van demanar, pel juny de 1930 constituir una societat política, l'Associació Catalanista de Canet de Mar. La junta de la nova entitat política local es composava dels militants d'Acció Catalana i de la Lliga Regionalista. Es tractava d'unir tot el ventall ideològic del catalanisme més moderat per fer-se amb el poder local tant punt hi hagués un nou escenari polític al país. Però al cap d'uns mesos no tardaren a emergir les primeres

divergències ideològiques entre les dues faccions i amb un cop de força, els lligueros van abandonar l'Associació Catalanista de Canet i van crear l'Associació Dreta Catalana, presidida per Francesc Xavier Serra i adherida a la Lliga Regionalista —llavors ja Lliga Catalana—. Aquell trencament va deixar clar que el catalanisme estava totalment dividit i que malgrat els intents, el caràcter republicà i laic d'Acció Catalana de Josep Fors no era gens compatible amb el tarannà conservador i catòlic de la Lliga i del mateix Francesc Xavier Serra.

A banda de tots aquests partits, també la dreta més anticatalana va legalitzar-se com a entitat el 1931, amb el nom de Centre d'Unió Catalana. El Centre d'Unió Catalana de Canet estava format pels antics membres de la Unión Patriótica.

La legislatura 1931-1933

Les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 van donar el triomf a l'opció republicana a les principals ciutats catalanes si bé en alguns pobles van guanyar les candidatures monàrquiques i això va fer que es tornessin a repetir les eleccions, com va ser el cas de Canet, amb la Llista Administrativa per Canet, que encapçalava Joan Alegret. De moment, a Canet va actuar una Comissió gestora formada per Acció Catalana, Esquerra Republicana, el Partido Radical Autonomista (Ierrouxistes) i la Federació Catalana del PSOE fins el 5 de juny de 1931, després que es fessin de nou les eleccions municipals. A les actes municipals del 16 de maig de 1931 podem llegir «seguidamente se dió cuenta de la correspondencia oficial. Boletín Oficial extraordinario conteniendo las circulares del Sr. Gobernador Civil sobre nuevas elecciones de Concejales que tienen que verificarse el día 31 del actual en varios pueblos entre los que figura este Ayuntamiento».

A la repetició electoral ja no es va presentar l'opció «exmonàrquica» i van competir només tres opcions diferents. La Lliga Catalana,

Fotografia de la celebració de la primera missa de Mn. Pius Mavidal, el 1934. Encerclat, Francesc Xavier Serra

encapçalada per Josep Forcano i F. Xavier Serra Barrecheguren, els radicals, encapçalats per Josep Planet i Teixidor i la coalició «Llibertat i República» integrada per catalanistes republicans d'ACR i del BCR i socialistes. Del resultat de les eleccions, Josep Fors (ACR) va ser proclamat alcalde de Canet amb el suport dels set vots d'Acció Catalana i ERC.

Francesc Xavier Serra entrà a l'Ajuntament com a regidor de la Lliga Catalana, juntament amb Josep Forcano. Des d'un primer moment van atacar fortament als catalanistes republicans i van oposar-se fortament a la construcció de la Plaça Mercat, tal vegada el projecte més ambiciós dels anys 30. De fet, la Lliga Catalana va proposar que es suspengués l'aprovació de l'expedient d'adquisició dels terrenys tot i que no va ser acceptat pel govern. Tampoc va afegir-se al manifest que va fer l'ajuntament per frenar una campanya engegada contra aquells que recelaven de la construcció de la Plaça. I és que aquest tarannà respon a la radicalització de l'actitud política de Francesc Xavier Serra, a mesura que passava l'any 1932. A causa d'això, Serra va estar en desacord de dedicar un carrer a la

República ja que, en el fons, durant la República la Lliga Catalana va continuar actuant com a filomonàquica. Serra tampoc va avenir-se a fer l'homenatge a Francesc Macià, al·legant que si alguna cosa havia fet, era en responsabilitat del càrrec que ocupava i també s'oposà a homenatjar a Francesc Layet, amb criteris pràcticament feixistes. Serra va dir que «sense oposar-se a homenatges a les persones que tenen reconegut un alt valor, com siga que'l que es tracta d'homenatjar no comparteix amb la seva ideologia». És a dir, posava ja, per davant de tot, la seva ideologia al mèrit de les persones. A més a més, les constants agressions al catolicisme n'eren una altra causa. La susceptibilitat amb el tema religiós i laic es van anar fent malaltisses i, a voltes, irracionals per totes bandes. De fet, durant l'any 1932 hi van haver a Canet força incidents antireligiosos. La mutilació dels símbols catòlics pels sectors més radicals, com per exemple la creu de terme del Santuari de la Misericòrdia va exaltar a Serra, que denunciava els desperfectes a totes les sessions municipals i entrava en conflicte amb la majoria per determinar qui havia de reparar-ho.

També a l'hora d'aprovar els pressupostos les divergències entre els catalanistes republicans i els conservadors de la Lliga eren patents. Serra era un bon coneixedor de les finances municipals, un bon gestor, i exposava abastament els motius pels quals no votava a favor, amb eloqüents discursos, arguments i fets. Fins i tot, en l'aprovació del pressupost de 1933 Francesc Xavier Serra i Josep Forcano van abandonar la sala en senyal de protesta.

L'estratègia política de Francesc Xavier Serra i la Unió Catalana

Malgrat els problemes de vista tant accentuats i les actituds tant susceptibles i fins i tot verbalment agressives, Francesc Xavier Serra va mostrar durant tota la legislatura la seva grandesa com a polític, tanmateix la força de les esquerres catalanistes va fer que Serra hagués d'anar deixant enrere l'home pròpiament nacionalista per donar més protagonisme a l'home conservador. Francesc Xavier Serra va haver de treure tota la seva bèstia política -en el sentit positiu i també, val a dir, negatiu- fins a convertir-se en un intransigent que a vegades semblava fora de sí.

Francesc Xavier Serra ja no podia presentar-se ara com el fill de l'impulsor al catalanisme a la comarca, en primer lloc perquè, de fills, si més no com a deixebles, Marià Serra n'havia tingut molts, entre ells l'alcalde Fors Vidal i, en segon lloc, perquè el catalanisme ja no era només conservador. Des de inicis dels anys 20 el nacionalisme s'havia diversificat tant amb nous partits que, com era lògic, tots -a excepció dels monàrquics i els llerrouxistes- eren catalanistes i deixebles tots del Dr. Serra. Prova d'això és que ningú pot qüestionar que Marià Serra va tenir una influència claríssima en tots els polítics catalanistes de la República i tots li reconeixien la paternitat. De fet, podem dir que la seva influència queda encarnada en aquests dos personatges que he esmentat. En el seu fill biològic, Francesc Xavier Serra, que va ser el continuador de la via més reaccionària del catalanisme cambonià fins a la seva decadència, amb la Guerra Civil. I el seu fill ideològic, Josep Fors Vidal, que adoptà el llegat del Dr. Serra i realitzà, en els 1000 dies de govern, part de les obres que el metge projectà quan deixà l'alcaldia de Canet i que ni els mateixos regionalistes que el succeïren no van saber materialitzar-les.

Amb un Josep Fors autoproclamant-se hereu del catalanisme de Marià Serra, Francesc Xavier Serra apostarà per buscar més força política i l'any 1933 va fusionar la seva entitat, Dreta Catalanista, amb el Centre d'Unió Catalana, presidit pel monàrquic Josep Tena i Vivó. La operació, val a dir que no va ser idea de Francesc Xavier, si bé va donar-hi el vist-i-plau. El màxim arquitecte polític que ideà la fusió de les dretes -catalanistes no republicans i monàrquiques a Canet- va ser el monàrquic Joan Jover i Llauger i la fusió respon a una necessitat de supervivència d'amdós col·lectius. La Lliga Catalana s'havia tornat, a nivell català, plenament reaccionària, i a Canet, amb un govern progressista tant fort i amb una oposició tan débil representada sempre per Francesc Xavier Serra, es

pot anar veient que els seus arguments eren més reaccionaris i s'acostaven cada vegada més al discurs dels monàrquics del moment, que val a dir, havien apaivagat la radicalitat anticalana ja que eren conscients de la debilitat ideològica que tenien dins de la República.

L'entitat resultant de la fusió de lligueros i monàrquics adoptà el nom de Unió Catalana de Canet de Mar i va decidir adherir-se a la Lliga Catalana. La fusió portà a un increment de socis entre 1933 i 1935. Pel març de 1934, segons *La Veu de Catalunya*, Unió Catalana de Canet passava dels 200 socis. Val a dir que la fusió no deixava de ser una operació de risc atès que la coalició que sorgí aplegava tot el ventall ideològic, monàrquics, exprimoriveristes i alguns membres de la Lliga. No tenien res en comú si no era que tots eren catòlics integristes, contràriament als seus adversaris que pugnaven per la laïcitat.

Es tractava de sumar forces i posar en un mateix sac a gent conservadora com Joan Alegret i de tradició catalanista com Francesc Xavier Serra, acompanyats d'antics monàrquics que, com hem dit, no tenien cap més opció que la d'adaptar-se als nous temps. La fórmula, si bé era força delicada i a voltes difícil d'entendre, va ser efectiva ja que a les eleccions municipals de 1934 el Centre d'Unió Català va tombar la coalició progressista republicana i va guanyar les eleccions. L'11 d'abril de 1934 Joan Alegret Móra va ser proclamat alcalde de Canet i Francesc Xavier Serra va ser nomenat alcalde segon. A banda d'aquests, van entrar els monàrquics Lluís Soler Biel, Celestí Fons Soler, Albert Mayor Trillo, Joan Coll Feliu i els lligeros Josep M. Maynou Mataró i Josep Travesa Torrus. A la minoria quedaren Josep Fors Vidal (ACR), Víctor Ribas Xiqués (ACR), Joan Escarpenter Espriu (ERC) i Miquel Banchs Feliu (USC).

Les sessions plenàries del Bienni Negre no van estar exepes de polèmica des d'un bon començaven pel rencor que es tenien els dos bàndols i el públic assistent,

que no feia més que atiar les brases. A la sessió del 20 d'abril de 1934 l'alcalde Alegret es va veure obligat a aixecar la sessió perquè, tal i com descriu el diari *La Veu de Catalunya* del 28 d'abril, «la sessió no es pogué acabar. En veures que les autoritats eren contestades pels consellers catalanistes, els abalotadors coaligats començaven a donar crits de «visca la FAI». «Mori la guàrdia civil», «Mori la Creu» i altres blasfèmies per l'estil. Fins hi hagué cadires enlaire per estabellar-les pels caps dels regidors». Poc després vindria la discussió de la Llei de Contractes de Conreu, elaborada pel Parlament de Catalunya. La proposició presentada per la minoria de suport a la Llei no va rebre el beneplàcit de la majoria, d'acord amb les indicacions de la Lliga Catalana. I és que Francesc Xavier Serra es mostrà, durant tot el Bienni Negre, molt recorós amb l'oposició i, especialment, amb Josep Fors Vidal. Serra es deixava dominar per l'autoritarisme. De fet, des de principi de legislatura tota proposta que tingués un sentit polític comptava amb l'abstenció del govern. Pel maig de 1934 la minoria va presentar una proposició de rebuig per l'augment de les tarifes del ferrocarril del 15%, i Serra va dir-los no només que s'abstenien sinó que a més a més, «ací en endavant serán sistemàticament refusades les propostes d'aquesta naturalesa». L'oposició no es va prendre amb bona cara les paraules de Serra. Fors Vidal va dir que «seria més seriós per aquella votar en contra si aixís estimaba que devia fer-ho» i van advertir de retirar-se de les comissions si rebutjaven les propostes de la minoria. En votació, la proposta quedà aprovada pels vots de l'oposició, va votar en contra Francesc Xavier Serra i van abstenint-se la resta de regidors.

Mica en mica, el distanciament era tal que fins i tot, en les actes municipals es pot veure una separació entre les signatures del govern i l'oposició. Però van ser els Fets del 6 d'octubre de 1934 el que va precipitar un trencament definitiu entre la Lliga i els republicans. La

contrareforma del govern de Madrid, amb la paral·lització de la reforma agrària, l'anul·lació de la llei de salaris i l'entrada de tres ministres de la CEDA al govern de Madrid va fer que el president de la Generalitat, Lluís Companys proclamés l'Estat Català dins la República Espanyola, com havia fet Macià, el 14 d'abril de 1931.

Aquesta actitud va repercutir a tota Catalunya atès que des de Barcelona Josep Dencàs, conseller de Governació, va manar que el Sommetent sortís al carrer i poc després als pobles es formaren els Comitès revolucionaris. Ja el dia abans, els dirigents dels partits polítics de Canet es van convocar a l'Ajuntament per formar un comitè que es fes càrrec de la situació. «A la vila de Canet de Mar, el cinc d'octubre de 1934, a les nou de la nit, el Comitè Revolucionari constituït per fer front a totes les contingències derivades de l'agressió governamental espanyola, s'ha personat a la Casa de la Vila i ha requerit la presència del Batlle Senyor Alegret per tal de comunicar-li el primer acord de dit Comitè, possessionant-se de l'Alcaldia i de l'Autoritat administrativa i governativa que suposa el dit càrrec. El Sr. Batlle, Joan Alegret, ha manifestat que acatava la decisió del Comitè Revolucionari. A tal efecte ha requerit la presència del secretari municipal perquè aqueix alcés acta del fet que ací esmentem. I perquè consti degudament signen l'acta present estesa en doble exemplar, el Sr. Joan Alegret i el Comitè Revolucionari: Carles Carqués, Antonio Ribes, Salvador Brunet, Miquel Banchs, Josep Graupera, Juan Brun, Joan Illa i Joan Escarpenter». A Canet, el dia 6, els fets prengueren una relativa exaltació política i una actitud d'enfrontaments verbals però a mitjanit les males notícies rebudes de Barcelona aconsellaven la retirada atès que el General Batet havia encerclat militarment el Palau de la Generalitat. El 7 d'octubre Companys es va lliurar als militars i amb ell, consellers i parlamentaris van ser jutjats i condemnats. Inmediatament van ser destituïts els càrrecs de la majoria d'Ajuntaments d'esquerres, es va declarar la suspensió de

l'Estatut, s'anul·là la llei de contractes de Conreu i començà una repressió contra els actors del 6 d'octubre.

La Guàrdia Civil va acabar detenint als canetencs Joan Escarpenter, Miquel Puig, Enric Grato vil, Josep Graupera, Joan Galí, Josep Vilà, als germans Paratje, Jaume Jofre, Alexandre Rossell i marxaren cap a França, Josep Torrus, Joan Illa, Carles Carqués, els germans Andreu, Antoni Ribas, Josep Maynou, Martín i d'altres.

Tots els regidors d'ERC i els socialistes que formaven part de l'Ajuntament de Canet van ser destituïts i els d'Acció Catalana Josep Fors i Víctor Ribas, van presentar la seva dimissió davant les autoritats militars. És per això que el 10 d'octubre de 1934 es va reconstituir l'Ajuntament sota la presidència del comandant militar Antonio de Carranza. El consistori va quedar format per Joan Alegret Móra, que seguí com a alcalde, Francesc Xavier Serra Barrecheguren, alcalde segon; Lluís Soler Biel, alcalde tercer; Josep Travesa Fornés, alcalde quart i regidors Celestí Fors Soler, Albert Mayor Trillo, Joan Coll Feliu i Josep M. Maynou Mataró. Aquest consistori fou conegut com l'Ajuntament del Bienni Negre.

Francesc Xavier Serra va ser, a partir d'aquest moment un home compromés amb la dreta centralista i, a voltes, monàrquica. Fins i tot, el 28 de desembre de 1934, arran del nomenament del Governador General, «l'Ajuntament acordà oferir-li els seus respectes per mitjà de comunicació i a la primera avinentesa hi fassi visita una Comissió de l'Ajuntament».

Pel maig de 1935 es van incorporar tres regidors més, Josep M. Maynou, Joan Bassas Francí i Joan Coll Feliu. Durant aquest temps es va fer un pas endavant en la recuperació de la vida religiosa i podríem dir que església i política tornaren a anar de bracet. D'altra banda, durant el bienni, la mala situació econòmica de l'Ajuntament no va permetre fer pràcticament cap gran actuació al poble.

A finals de 1935 Alcalá Zamora va dissoldre el Congrés i es van convocar noves eleccions pel febrer de

1936. A les eleccions a diputats a Corts, tant a Catalunya com a Espanya, tornaren a guanyar les esquerres per contra les dretes (Lliga, tradicionalistes-carlins i CEDA). Aquest canvi polític a Espanya va fer que el Governador General de Catalunya fes un decret a través del qual obligava als ajuntaments a incorporar als consellers que actuaven amb anterioritat al 6 d'octubre de 1934. El 19 de febrer l'ajuntament de Joan Alegret i Francesc Xavier Serra convocaren els regidors Antoni Armadà, Josep Fors Vidal, Víctor Ribas Xiqués i al Dr. Canal Cert, que actuaven amb anterioritat al sis d'octubre de 1934, d'acord al Decret governamental, i presentaren les renúncies els antics regidors al·legant motius de salut o ocupacions particulars. Sembla ser que Francesc Xavier Serra deixava la política contracor. Era d'aquells que creien que, malgrat la nova situació d'esquerres, s'havia d'aguantar fins al final, un final que esdevindria però, tràgic.

Pocs mesos després del restabliment dels ajuntaments republicans, amb Joan Escarpenter Espriu com a alcalde i després d'un fracassat cop militar, esclatava la Guerra Civil -que sacsejaria totes les estructures de poder- i esdevien les primeres situacions de la revolució. El 20 de juliol el comitè de Guerra va començar a detenir a persones de dreta com ara l'exalcalde Joan Alegret Móra o el mateix Francesc Xavier Serra, fins a un total de 65 persones, acusades d'estar en connivència amb el cop d'Estat de l'exèrcit.

Cal tenir present que Francesc Xavier Serra tenia un estat de cegesa força avançat i des d'un primer moment va caure en un pessimisme que el deixà en un estat de depressió profunda que en moltes ocasions, el feia perdre, fins i tot, el control.

El 14 de setembre un autocar de la FAI vingué a recollir a 18 d'aquests presos, entre ells Francesc Xavier Serra, que van ser assassinats, el 15 de setembre de 1936.

CARLES SÀIZ I XIKUÉS
historiador